

Bergeend

Foto: Frans van Lier

Het voorkomen van de bergeend in de westelijke Eempolders

JAN MOOIJ

De bergeend wordt meestal geassocieerd met de kust. Toch komt hij met name in de broedtijd ook in het binnenland vrij veel voor, met name in de kustprovincies en langs de grote rivieren. Ook in de Eempolders zien wij in het voorjaar regelmatig bergeenden.

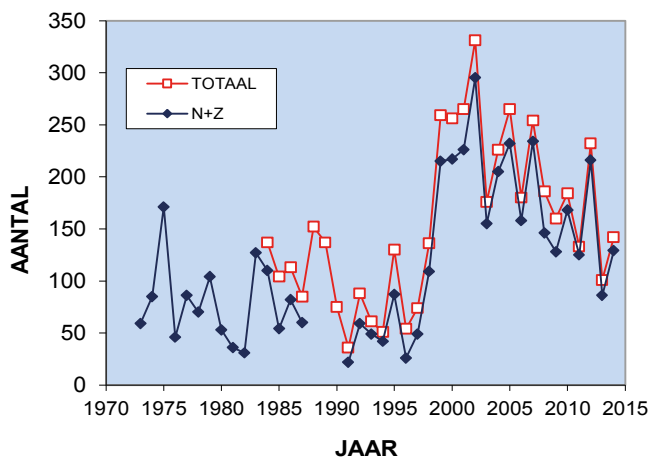
Dit was al zo in de beginjaren van de telling. In die tijd zag men de meeste bergeenden in de buurt van het Raboes. Tot het jaar 2000 waren de aantallen min of meer constant, met misschien een lichte afname. Vanaf 2000 nemen de aantallen opeens sterk toe. Die toename is beperkt tot het telgebied Noord. In de andere telgebieden, waar de aantallen voor 2000 wat lager waren dan in Noord, bleven de aantallen ongeveer constant. Landelijk nemen de aantallen matig toe. Er is in Nederland geen bijzondere toename rond 2000, dus dat moet een lokaal verschijnsel zijn. De meest voor de hand liggende oorzaak is dat rond dat jaar de inrichting van de reservaten, en in dit geval dan vooral de Buitenpolder, een stadium bereikte waarbij het terrein aantrekkelijker werd voor bergeenden.

De toename van de aantallen is, zoals blijkt uit figuur 2, niet terug te vinden in de presentie. Bergeenden zijn maar een deel van het jaar aanwezig, maar binnen die periode zien we er kennelijk bijna altijd wel een paar, onafhankelijk van de totale aantallen.

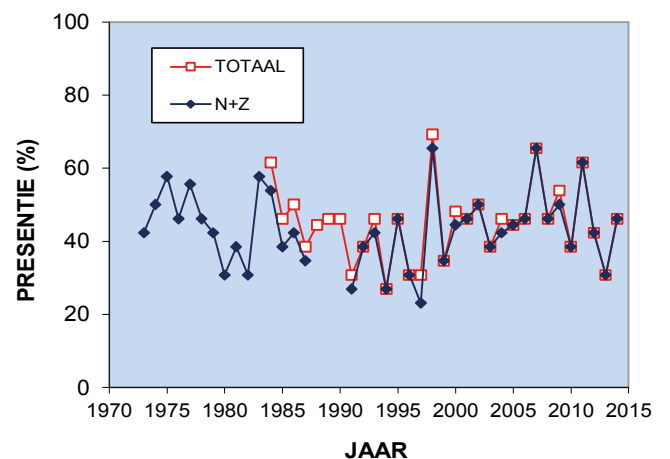
De verdeling over het jaar geeft aan dat bergeenden bijna alleen in de eerste helft van het jaar aanwezig zijn. In deze periode valt de broedtijd. Vanaf juli zoeken vrijwel alle bergeenden die in het binnenland broeden de kust op. Het is dus niet verrassend dat wij ze dan niet meer zien.

De aantallen in de broedtijd, die van april tot juni duurt, vertonen ongeveer hetzelfde beeld als de totale aantallen. We hebben dus waarschijnlijk ook voor die tijd vooral met de lokale populatie

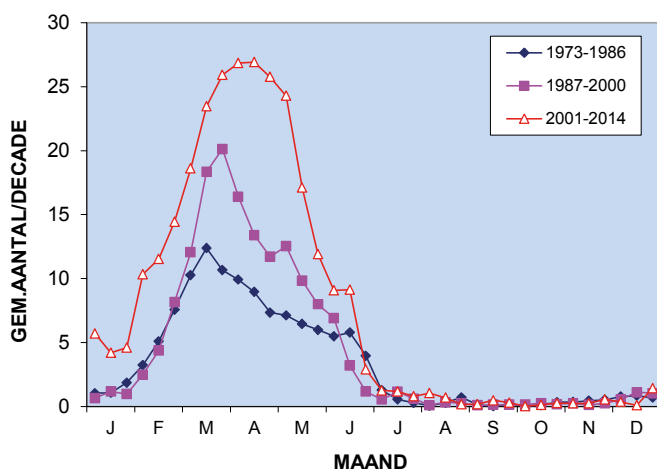
te maken. Het is overigens niet zeker dat alle bergeenden in de polders ook broeden. Het schijnt regelmatig voor te komen dat een deel van de vogels wel een territorium heeft, maar niet broedt. Bergeenden broeden meestal in hollen. Die lijken schaars in deze omgeving, maar er zijn nesten gevonden onder brughooften. In het eerste rapport over de Eempoldertellingen meldt men dat er bergeenden bij het Raboes in dicht struikgewas broedden. Wij zien eigenlijk nooit jonge bergeenden. Dat zegt niet zo veel, want het is bekend dat de

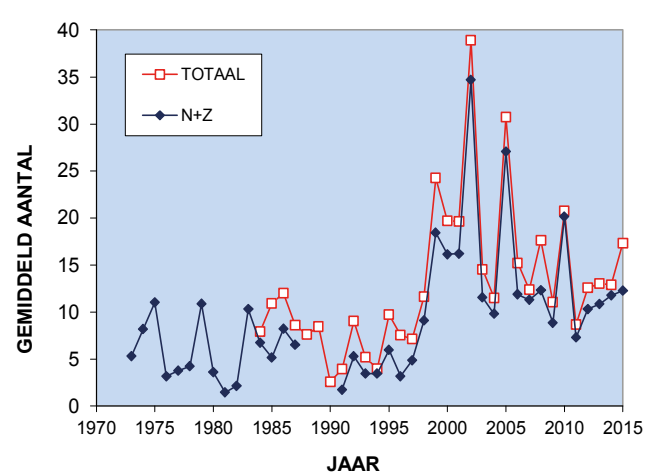
Figuur 1. Totaal aantal getelde bergeenden per jaar. De blauwe lijn geeft de aantallen zonder de Oostermeent, de rode lijn de totale aantallen.

Figuur 2. Presentie van de bergeend per jaar. De blauwe lijn geeft de aantallen zonder de Oostermeent, de rode lijn de totale aantallen.

Figuur 3. Gemiddeld aantal bergeenden per decade voor drie periodes van veertien jaar.

Figuur 4. Gemiddeld aantal bergeenden per telling in de periode april-juni (broedtijd).

Bergeenden

Foto: Russel Lee

bergeenden meteen na het uitkomen van de jongen naar het Eemmeer trekken. Vanaf het plasje in de Buitenpolder, waar wij de meeste vogels zien, hoeven ze alleen de dijk over te steken om via de Eem naar het Eemmeer te gaan.

Het lijkt er op dat de bergeend geprofiteerd heeft van het instellen van het reservaat, maar dat dit in de loop van de tijd wat minder geschikt geworden is. De snelle stijging van de aantallen tussen 1995 en 2000 suggereert dat met name het pioniersstadium erg geschikt was. Door successie kan zo'n gebied zijn

aantrekkelijkheid weer verliezen. Het lijkt er de laatste jaren trouwens op dat de aantallen broedvogels stabiliseren op een niveau dat duidelijk hoger ligt dan dat in het begin van de jaren negentig. Opvallend is de stijging van de aantallen in de Oostermeent in 2015. Het reservaat daar wordt nu beheerd door Natuurmonumenten. Zij hebben een perceel plas dras gezet, en dat zou deze toename kunnen verklaren. Het is interessant om te zien of deze toename ook in volgende jaren optreedt. •

Referenties

Klippel, N.A. & Leyden, A. van, 1981. Vogels in de Eempolders. Zes jaren Eempoldertellingen 1973-1978. Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken, Hilversum - uitgave 34
 Bijlsma, R.G., Hustings, F. & Camphuysen, C.J., 2001. Algemene en schaarse Vogels van Nederland. (Avifauna van Nederland 2). GMB Uitgeverij/KNNV Uitgeverij, Haarlem/Utrecht
 SOVON Vogelonderzoek Nederland 2002. Atlas van de Nederlandse Broedvogels 1998-2000. Nederlandse Fauna 5. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey-Nederland-, Leiden